

Etelä-Pohjanmaan
elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
PL 156
60101 SEINÄJOKI

Viite

Lausuntopyyntö 6.8.2024 dnro: EPOELY/1662/2022

Luonnonsuojelulain 35 §:n 2 mom. mukainen lausunto päivitetystä Natura-arvioinnista, Suolasalmenharjun tuulivoimapuisto, Alajärvi

Pohjan Voima Oy suunnittelee yhdeksän voimalan tuulivoimapuiston rakentamista Alajärven alueelle Etelä-Pohjanmaalle. Hankealue sijaitsee Suolasalmenharjulla noin 18 kilometriä koilliseen Alajärven kaupungin keskustasta.

YVA-selostukseen lisättiin edellisen lausuntovaiheen jälkeen uusi hankevaihtoehto (VE2), jossa tuulivoimalat (9 kpl) keskitetään suunnitellun tuotantoalueen alueen länsiosiin. Lisäksi voimaloiden kokoa on vaihtoehdossa VE2 pienennetty siten, että voimaloiden roottorin halkaisija on enintään 180 metriä ja kokonaiskorkeus enintään 270 metriä. Voimaloiden keskittäminen alueen länsiosiin kasvattaa tuulivoimaloiden etäisyyttä alueen itäpuolelle sijoittuvasta Pohjoisnevan Natura-alueesta. Vaihtoehdossa voimalat sijoittuvat lähimmillään 2,9 km päähän. Kasvaneen etäisyyden perusteella esimerkiksi hankkeen vaikutusten metsäpeuraan arvioidaan jäävän vähäisiksi.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jatkossa ELY-keskus) on 26.1.2024 antanut luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisen lausunnon Natura-arvioinnista, joka perustui silloiseen hankesuunnitelmaan (VE 1). Lausunnossaan ELY-keskus toteaa, että hankkeen vaikutukset tarkasteltavina olleille Natura-alueille, joiden kaikkien suojeluperusteena mainitaan metsäpeura, jäävät epävarmoiksi. Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä epäilyksiä (mm. KHO 2020:3). Nyt kyseessä olevan hankkeen kohdalla vaikutukset tulee täten arvioida varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävän heikentäväksi.

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus uudistaa aiemmin lausumaansa Natura-arvioinnin toteutuksen ja menetelmien suhteen. Samoin johtopäätökset luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien, liitteen II lajeista saukolle sekä

muille tärkeille kasvi- ja eläinlajeille voidaan arvioida muuttumattomiksi edelliseen arvioon.

Metsäpeura

ELY-keskus on aiemmassa Natura-lausunnossaan todennut, että Suolasalmenharjun tuulivoimahankkeen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat metsäpeuraan sekä erityisesti Pohjoisnevan Natura-alueella esiintyvään kannan osaan. Pohjoisnevan Natura-alue ja hankealue ovat Luonnonvarakeskuksen metsäpeurojen satelliittiseuranta-aineiston perusteella keskeistä metsäpeurojen esiintymisaluetta kevään ja syksyn vaellusaikoina. Kesäaikaan metsäpeurojen paikannushavaintoja on koko Pohjoisnevan Natura-alueelta, mutta havainnot painottuvat tällöin erityisesti Natura-alueen keskiosiin, Pohjoisnevalle ja Ahvenlammennevalle. ELY-keskus huomauttaa, että satelliittiseuranta-aineisto on parasta saatavilla olevaa tietoa metsäpeurojen liikkeistä alueella, mutta se perustuu vain pieneen osaan Suomenselän metsäpeuravaatimista. Tämä luo epävarmuutta yksityiskohtaiselle tarkastelulle alueiden merkityksestä esimerkiksi metsäpeuran vasomiselle.

Myös muut arvioinnissa tarkastellut Natura-alueet ovat metsäpeuralle tärkeitä elinympäristöjä. Kaikki ovat keskeisiä kevään ja syksyn vaellusaikaisia kerääntymis- ja kauttakulkualueita. Patanajärvenkankaan Natura-alue on metsäpeuralle tärkeä elinympäristö läpi vuoden. Hötölamminneva esiintyy satelliittiseuranta-aineiston perusteella tärkeänä vasomis- ja kesälaidunalueena. Lisäksi Käärmekallioiden Natura-alue on havaintoaineiston perusteella keskeinen talvilaidunalue.

Alkuperäisen Natura-lausunnon jälkeen on tullut uutta tieteellistä tietoa metsäpeuran välttelykäyttäytymisestä (Tolvanen ym. 2023. How far are birds, bats, and terrestrial mammals displaced from onshore wind power development? – A systematic review. Biological Conservation). Tolvanen ym. ovat laajassa tutkimustarkastelussa, joka koskee Rangifer-suvun lajien välttelykäyttäytymistä tuulivoiman suhteen, päätyneet keskimäärin viiden kilometrin häiriövaikutukseen riippuen alueen maisemarakenteesta. Edellä mainittu tutkimus on tällä hetkellä parasta saatavilla olevaa tieteellistä tietoa metsäpeuran välttelykäyttäytymisestä. Uutta tietoa tullaan saamaan tulevaisuudessa Luonnonvarakeskuksen ja tuulivoimatoimijoiden yhteisestä tutkimushankkeesta.

Uusi hankevaihtoehto (VE2), jossa tuulivoimalat (9 kpl) keskitetään suunnitellun tuotantoalueen alueen länsiosiin, ei juurikaan eroa näkemäanalyysin tulosten perusteella hankevaihtoehto VE1:stä. Suurin osa voimaloista olisi näkyvillä Pohjoisnevan Natura 2000 -alueeseen kuuluvilla Pohjoisnevalle, Ahvenlamminnevalle ja Ylimmäisennevalle. Näistä Ylimmäisenneva jää 5 km etäisyysvyöhykkeen sisälle. Lähimmät

voimalapaikat VE2:ssa ovat noin kolmen kilometrin etäisyydellä Pohjoisnevan Natura 2000 alueesta ja voimaloiden 5 km:n häiriöalue kattaa suurimman osan pohjoisen osa-alueen kokonaispinta-alasta. ELY-keskus korostaa, että häiriövaikutus voi ulottua myös viittä kilometriä laajemmalle alueelle.

Yhteisvaikutukset alueen muiden hankkeiden kanssa

Suolasalmenharjun hankealueen ympäristössä sijaitsee muita tuulivoimahankkeita, joiden kanssa muodostuu yhteisvaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteille. Esimerkiksi jo toteutunut Peuralinnan tuulivoimahanke Kyyjärvellä sijoittuu 1–2 km:n etäisyydelle Pohjoisnevan Natura 2000 -alueesta. Koska Peuralinna sijaitsee Pohjoisnevan Natura-alueen itäpuolella, hankkeista voi aiheutua yhteisvaikutuksia erityisesti kesäaikaan, jolloin metsäpeurat ovat Pohjoisnevan Natura-alueen soilla sijaitsevilla vasomisalueilla ja kesälaitumilla. Kuten Natura-arvioinnissa todetaan, kahdessa suunnassa sijaitsevat tuulivoimalat lisäävät häiriötä alueella enemmän kuin hankkeet yksinään tekisivät ja häiriö sijoittuu ajallisesti herkipäähän vasomisaikaan. Kahden tuulivoimapuiston välissä metsäpeurat saattavat alkaa välttää etenkin Natura-alueen reunoilla sijaitsevia elinympäristöjä ja siirtyä kauemmas tuulivoimaloista Natura-alueen keskiosien häiriöttömille laidunalueille tai kokonaan pois Natura-alueen pohjoisosan elinympäristöistä. On mahdollista, että metsäpeuran kesäaikainen elinympäristö Pohjoisnevan Natura-alueella kapenee tuulivoimaloiden yhteisvaikutuksen seurauksena ja osa soveltuvista elinympäristöistä jää hyödyntämättä.

Kuten Natura-arvioinnissa todetaan, on nykytiedon valossa epävarmaa millaisia muutoksia tuulivoimarakentaminen aiheuttaa pitkällä aikavälillä ja laajalla maantieteellisellä alueella metsäpeurojen populaatioiden kehittymiseen ja vaellusreittien säilymiseen. On kuitenkin todennäköistä, että usean tuulivoimapuiston yhteisvaikutus voi aiheuttaa erämaisia alueita vaativalle metsäpeuralle esteen sen kevään ja syksyn vaellusreitille. Yhteisvaikutuksen seurauksena metsäpeuran kerääntymisalue ja vaellusreitit talvi- ja kesälaitumien välillä voivat muuttua, mikä mahdollisesti voi heijastua edelleen myös kesä- ja talviaikaisten laidunten käyttöön esimerkiksi kasvavana laidunpaineena. Täten tuulivoimahankkeilla voi olla merkitystä kaikkien Suolasalmenharjun hankealueen lähistöllä sijaisevien Natura-alueiden säilymiselle edelleen metsäpeuralle merkittävänä vaellus-, kerääntymis- ja kauttakulkualueena.

Johtopäätökset

Haittojen lieventäminen

Natura-arvioinnissa todetaan, että tuulivoimahankkeen rakentamisen aikana voidaan huomioida vaikutukset metsäpeuroille sijoittamalla rakentamisen aikaisia vaikutuksia, kuten runsaasti melua tuottavia

työvaiheita, metsäpeurojen herkimmän ajankohdan, eli vasomisen, ulkopuolelle. ELY-keskus yhtyy arvioon lieventämistoimista. Toiminnanaikaista häiriötä ei kuitenkaan ole mahdollista lieventää erityisillä toimenpiteillä. Täten toiminnanaikainen häiriö jää merkittävälle tasolle.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen

Komission ohjeiden mukaan negatiivinen vaikutus alueen eheyteen on lopullinen kriteeri, jonka perusteella todetaan, ovatko vaikutukset merkittäviä. Eheyden tarkastelussa on kyse siitä, voiko alue hankkeesta tai suunnitelmasta huolimatta pitkälläkin tähtäyksellä säilyä sellaisena, että sen suojelutavoitteisiin kuuluvat luontotyytit eivät "mainittavasti supistu ja suojeltavien lajien populaatiot pystyvät kehittymään suotuisasti tai vähintään säilymään nykyisellä tasollaan". Koko Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan täytyy siis säilyä elinkelpoisena, kuten myös niiden suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien kantojen täytyy säilyä elinvoimaisena. Eheyteen vaikuttavia tekijöitä ovat mm. elinpiirit, ruokailu- ja pesimäalueet, ravinne- ja hydrologiset suhteet, ekologiset prosessit sekä lajien populaatiot.

Koska tuulivoimahankkeen vaikutukset metsäpeuraan jäävät epävarmoiksi, ei vaikutuksia Natura-alueiden eheyteen voida tarkasti arvioida. Mikäli osa Natura-alueella esiintyvistä lajille sopivasta elinympäristöstä muuttuu välttelykäyttämisen takia lajille sopimattomaksi tai laji ei estevaikutuksen vuoksi enää saavuta elinympäristöä, vaikuttaa tämä kielteisesti Natura-alueiden eheyteen. ELY-keskus kuitenkin yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen, että Suolasalmenharjun tuulivoimahankkeen toteutuminen ja yhteisvaikutukset muiden alueen tuulivoimahankkeiden kanssa voivat mahdollisesti pitkällä aikavälillä vaikuttaa Natura-alueiden suojeluperusteena olevan metsäpeurakannan säilymiseen alueilla elinkelpoisena ja Natura-alueiden eheyteen.

Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä epäilyksiä (mm. KHO 2020:3). ELY-keskus toteaa, että nykytiedon valossa ei voida poissulkea merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Suolasalmenharjun hankealueen läheisyydessä sijaitsevien Natura-alueiden metsäpeurapopulaatioille. Täten jää tieteellinen epävarmuus hankkeen vaikutuksista Natura-alueiden suojeluperusteena olevaan luonnonarvoon, eli metsäpeuraan. Natura-arvioinnissa todetaan vaikutusten merkittävydestä Euroopan komission julkaisemaan ohjeeseen (Luontodirektiivin 92/43/ETY 6 artiklan säännökset) viitaten, että mikäli vaikutus on epävarma, suunnitelma myös heikentää merkittävästi Natura-arvoja. Nyt kyseessä olevan hankkeen kohdalla vaikutukset metsäpeuraan tulee täten arvioida varovaisuusperiaatteen mukaisesti merkittävän heikentäväksi.

ELY-keskus huomauttaa, että Luonnonvarakeskuksessa on suunnitteilla selvitys tuulivoiman vaikutuksista metsäpeuralle. Metsäpeurakannan hoitosuunnitelmassa (MMM 21:2023) todetaan, että uusia metsäpeuraa koskevia tutkimustuloksia on syytä odottaa ja huomioida ennen kuin laajempia alueita metsäpeura keskeisillä elinalueilla kaavoitetaan tuulivoimalle.

ELY-keskus muistuttaa, että luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos Natura-arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän Natura 2000-alueen luonnonarvoja.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Toni Etholén ja ratkaissut luonnonsuojeluyksikön päällikkö Leena Rinkineva-Kantola. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

Tämä asiakirja EPOELY/2061/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument EPOELY/2061/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Etholén Toni 25.10.2024 12:51

Ratkaisija Rinkineva-Kantola Leena 25.10.2024 13:06